Lupa- ja valvontavirasto

Lausunto
19.10.2026
LVV-U/138699/2026

Työelämä- ja tasa-arvo valiokunnalle

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijalausuntopyyntö 13.10.2026 hallituksen esityksestä eduskunnalle eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi, HE 239/2026 vp

Lupa- ja valvontaviraston lausunto

Lupa- ja valvontavirasto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (jäljempänä esitys) ja ilmoittaa lausuntonaan seuraavaa:

Lausunnossa tarkastellaan esitystä työvoimapalvelujen valvonnan näkökulmasta, erityisesti siltä osin kuin esityksen ehdotukset vaikuttavat työvoimapalvelujen valvontatehtävien asianmukaiseen hoitamiseen Lupa- ja valvontavirastossa.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen (jäljempänä KEHA-keskus) työllisyyspalveluihin ja kansainväliseen rekrytointiin liittyviin tehtäviin. KEHA-keskuksen tarjoama työvoimaviranomaisille suunnattu oikeudellinen tuki, osaamisen kehittämisen tuki ja monialaisen palvelun tuki esitetään lakkautettavaksi. Lisäksi lakkautettaisiin KEHA-keskuksen tehtäväksi säädetyt työllisyyspalveluihin kytkeytyvät valtakunnalliset asiakas- ja neuvontapalvelut. Esityksen tavoitteena on selkeyttää KEHA-keskuksen ja kuntien työvoimaviranomaisten välistä työnjakoa, poistaa päällekkäisiä tehtäviä sekä toteuttaa valtionhallinnon säästötavoitteita.

Lupa- ja valvontavirasto pitää esityksen tavoitteita kannatettavina. Asiakkaalle tulee olla selvää, mikä taho hänen palvelustaan vastaa. Esityksessä ei kuitenkaan ole arvioitu riittävästi sitä, miten KEHA-keskuksen lakkautettaviksi esitetyt tehtävät vaikuttavat työvoimapalvelujen valvonnan tarpeeseen, tehtäviin ja toimintaan.

Työvoimapalvelujen valvonta

Valvonnan merkitys on korostunut, kun Suomessa on 1.1.2025 alkaen siirrytty hajautettuun työvoimapalvelujärjestelmään. Työvoimapalvelujen valvontatehtävä on lakisääteinen ja toimintaympäristöltään uusi. Tehtävä kohdistuu laajaan sekä yhteiskunnallisesti merkittävään valvontakokonaisuuteen. Lupa- ja valvontavirasto valvoo työvoimaviranomaisia julkisten työvoimapalvelujen ja niihin liittyvien tehtävien osalta sekä työvoimaviranomaisia ja KEHA-keskusta, kun ne hoitavat työttömyysturvalain mukaisia tehtäviä.

Työvoimapalvelut ovat laissa säädettyjä peruspalveluja, joihin työttömyysturvatehtävät olennaisesti liittyvät. Työttömyysturva on perustuslain mukaista työttömyyden aikaista perustoimeentulon turvaa, jolla toteutetaan lailla säädetty perusoikeus.

Lupa- ja valvontavirasto

Lausunto
19.10.2026
LVV-U/138699/2026

Työvoimapalvelujen valvonnan keskeisenä tavoitteena on edistää asiakkaiden yhdenvertaista kohtelua, työvoimapalvelujen yhdenvertaista saatavuutta sekä työttömyysturvan jatkuvuutta. Viime kädessä valvonnan tarkoituksena on turvata asiakkaiden yhdenvertaisuus hajautetussa työvoimapalvelujärjestelmässä. Valvonta on olennainen osa työvoimapalvelujärjestelmän laatua, toimivuutta ja lainmukaisuutta turvaavaa kokonaisuutta.

Lupa- ja valvontavirasto käsittelee työvoimapalvelujen ja työttömyysturvan kanteluja, tekee oma-aloitteista valvontaa, voi suorittaa tarkastuksia sekä antaa määräyksiä havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Tarvittaessa määräyksiä voidaan tehostaa uhkasakolla. Uusien työvoimaviranomaisten aloittamisen jälkeen käsittelyssä on ollut runsaat 300 kanteluasiaa sekä noin 50 suunnitelmaperusteista tai reaktiivista valvonta-asiaa.

Valvonnassa ratkaistujen asioiden perusteella voidaan todeta, että työvoimaviranomaisten menettelytavat ja toimintamallit vaihtelevat eri työllisyysalueilla. Tätä selittävät osaltaan työvoimapalveluja koskevan sääntelyn tulkinnanvaraisuus sekä lainsäädännön tiheät muutokset. Asia on todettu myös esityksessä. Työvoimaviranomaiset tulkitsevat lainsäädäntöä alueellisista lähtökohdista käsin ja etsivät käytännön toimeenpanossa lain rajoja. Valvonnassa on myös havaittu, että työllisyysalueilla erilaiset tulkinnat ja käytännöt voivat johtaa asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun sekä oikeusturvan kannalta ongelmallisiin tilanteisiin.

Saadun palautteen perusteella työvoimaviranomaiset suhtautuvat valvontaan pääsääntöisesti myönteisesti ja Lupa- ja valvontaviraston päätöksillä on ollut ohjaavaa vaikutusta työvoimaviranomaisten toimintaan. Havaittuihin puutteisiin on pääosin reagoitu korjaamalla toimintatapoja. Valvonta tukee siten osaltaan lainmukaisten ja yhdenvertaisten toimintatapojen ja -käytäntöjen muodostumista sekä vahvistaa asiakkaiden oikeusturvan toteutumista eri työllisyysalueilla.

Työvoimapalvelujen valvonnan resurssit

Työvoimapalvelujen valvontaan käytettävissä olevat henkilöstöresurssit ovat olleet valvonnan aloittamisesta asti vähäiset suhteessa valvontakokonaisuuteen ja -tehtäviin. Valvontaan osoitetut henkilöresurssit Lupa- ja valvontavirastossa vähenevät vuonna 2024 päätettyjen aluehallintovirastojen toimintamenosäästöjen seurauksena kymmenestä (10) henkilötyövuodesta yhdeksään (9) henkilötyövuoteen 1.1.2027 alkaen. Lupa- ja valvontavirastossa määräaikaista virkaa on jatkettu ajalla 1.7.-31.12.2026. Lainsäädäntöuudistuksilla viimeisen kahden vuoden aikana on kuitenkin laajennettu valvontatehtävää ilman, että henkilöresurssin riittävyyttä on huomioitu tai arvioitu valvontatoiminnan aloittamisen 1.1.2025 jälkeen.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että valvontatehtävien vaikuttava ja tehokas hoitaminen edellyttää erityisosaamista sekä pitkäjänteistä perehdyttämistä. Valvonnan tehokas ja monipuolinen toteuttaminen koko maassa edellyttää riittävän, pysyvän ja osaavan henkilöstöresurssin turvaamista, jotta asioiden käsittelyajat eivät pitene ja palvelutaso ei heikkene.

Lupa- ja valvontavirasto

Lausunto
19.10.2026
LVV-U/138699/2026

Esityksen vaikutukset työvoimapalvelujen valvontaan

Esityksessä todetaan, että esitettyjen muutosten vaikutusten arviointi Lupa- ja valvontaviraston toimintaan on osin haastavaa. Lyhyen ajan sisällä on toteutunut useita muita merkittäviä muutoksia, kuten aluehallintouudistus sekä työvoimapalveluja ja työttömyysturvaa koskevia lainsäädäntöuudistuksia ja -muutoksia. Näiden yhteisvaikutukset valvontatoimintaan eivät vielä kaikilta osin näy tilastollisesti tai toiminnallisesti. Lisäksi esityksessä todetaan, että työvoimapalvelujen valvonnan painopistettä olisi tarkoituksenmukaista tuoda ennakolliseen valvontaan (kantelujen vähentämiseksi).

Esityksessä ehdotettujen muutosten seurauksena esityksessä on tunnistettu riski laintulkintojen eriytymisestä, asiakkaiden yhdenvertaisuuden heikentymisestä ja kanteluasioiden määrän kasvamisesta. Myös valvontaan liittyvien asiakasyhteydenottojen arvioidaan todennäköisesti lisääntyvän. Käytännössä asiakkaat voivat myös odottaa Lupa- ja valvontavirastolta nykyistä enemmän ohjausta ja neuvontaa. Esityksessä korostetaan Lupa- ja valvontaviraston roolia työvoimapalvelujen laillisuusvalvojana.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että työttömyysturvaan liittyvissä tehtävissä tulkintojen yhdenmukaisuus on erityisen tärkeää, koska kyse on perustoimeentuloturvasta. Mahdolliset alueelliset tulkintaerot voivat heijastua välittömästi asiakkaiden oikeusturvaan ja etuuksien saamiseen. Esitys lisää myös tarvetta turvata asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu. Ennakollinen valvonta ei ole valvonnan kevyempi vaihtoehto vaan vaatii enemmän resursseja kuin yksittäisten kantelujen käsittely.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että esityksessä ei ole arvioitu ehdotettujen muutosten määrällisiä vaikutuksia Lupa- ja valvontaviraston työmäärään eikä niiden edellyttämää resurssitarvetta. Myös arvio siitä, miten mahdollinen lisääntyvä ennakollinen ohjaus tai valvonta rahoitetaan, puuttuu esityksestä. Esityksessä ei ehdoteta lisäresursseja Lupa- ja valvontavirastolle valvontatehtävien tai asiakaspalvelutehtävien hoitamiseen.

Lupa- ja valvontavirasto pitää vaikutusarviointia siten omalta osaltaan puutteellisena ja katsoo, että olisi perusteltua arvioida valvonnan tarpeen kasvua perusteellisemmin myös suhteessa viranomaisaloitteiseen valvontaan, ohjaukseen ja neuvontaan sekä näiden tehtävien edellyttämiin henkilöresursseihin. Ennakollisen valvonnan lisääminen edellyttää resurssien tarkistamista tai uudelleen kohdentamista.

Hajautettu työvoimapalvelujärjestelmä edellyttää valvonnassa myös välttämätöntä ja riittävää tiedonsaantia. Tehokas ja ennakoiva valvonta edellyttää toimivaa ja ajantasaista tietopohjaa. Valvonnan näkökulmasta on tärkeää, että valtakunnalliset tietovarannot ja raportointikäytännöt mahdollistavat palvelujen toteuttamisen ja laadun seurannan sekä havaittuihin epäkohtiin puuttumisen. Jotta Lupa- ja valvontavirasto kykenisi hoitamaan tehokkaasti sille laissa säädettyä valvontatehtävää, valvonnan tueksi tarvitaan systemaattisemmin seurantatietoa. Tiedon tulisi osin olla nimenomaisesti valvonnan tarpeisiin räätälöityä, jotta havaittuihin poikkeamiin voitaisiin reagoida oikea-aikaisesti ja tehokkaasti. Valvontatoiminnan kautta kertyvä tieto tukee osaltaan alan strategista ohjausta, lainvalmistelua sekä lainsäädännön kehittämistä.

Lupa- ja valvontavirasto

Lausunto
19.10.2026
LVV-U/138699/2026

Lupa- ja valvontavirasto pitää hyvänä, että esityksessä on tunnistettu tarve saada valvonnan tueksi systemaattista KEHA-keskuksen tuottamaa seurantatietoa. Esityksessä todetaan, että ehdotetut muutokset selkeyttäisivät KEHA-keskuksen roolia työvoimapalveluihin liittyvän tiedolla johtamisen kansallisena toimijana, mikä osaltaan tukisi KEHA-keskusta Lupa- ja valvontaviraston toiminnassaan tarvitsemien seurantatietojen tuottamisessa.

Lupa- ja valvontavirasto toivoo valiokunnan kiinnittävän huomiota työvoimapalvelujen valvontatehtävien riittävään resurssointiin. Resurssien puute vaarantaisi myös nykyisten valvontatehtävien toteuttamista. Ehdotettujen muutosten vaikutukset työvoimapalvelujen valvontaan tulisi arvioida tarkemmin, jotta valvontaviranomaisella on käytettävissään tehtävien edellyttämät asianmukaiset resurssit.

Yksikön päällikkö — Marja-Lea Hallikainen

Ryhmäpäällikkö, juristi — Marjaana Sauvola-Lukkari

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevällä tavalla.

Lupa- ja valvontavirasto
Postiosoite: PL 20, 13035 LVV
Puhelinvaihde: 0295 254 000
kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/138699/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/138699/2026 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Hallikainen Marja-Lea H 19.10.2026 11:25

Esittelijä Sauvola-Lukkari Marjaana 19.10.2026 11:21